

Мельник Вероніка Миколаївна,
*студентка 4-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Завальнюк С. В.*

ПРОБЛЕМАТИКА ПРИЗНАЧЕННЯ ОПІКУНІВ ТА ПІКЛУВАЛЬНИКІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Сім'я є однією з найголовніших суспільних цінностей. Відповідно до ст. 3 СК України, сім'я є первинним та основним осередком суспільства [1]. Однак, на превеликий жаль, не всім щастить відчувати радість виховуватись у повноцінній сім'ї, де були б рідні батьки. За словами Міністра соціальної політики Марини Лазебни кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування на 1 січня 2020 року становила 30 864 особи.

Інститут опіки та піклування в Україні регулюється багатьма нормативно-правовими актами, наприклад, законами України «Про охорону дитинства» та «Про міжнародне приватне право», наказом Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства праці та соціальної політики України «Про затвердження Правил опіки та піклування» та іншими. Проте, центральне місце відіграє Цивільний кодекс України, в якому міститься найосновніше щодо регулювання даного інституту.

Правовідносини з опіки та піклування постають на підставі певних юридичних фактів. Перший – певне коло осіб, над якими встановлюється опіка, другий – рішення відповідного органу про встановлення опіки.

Згідно ст. 65 ЦК України до встановлення опіки або піклування і призначення опікуна чи піклувальника опіку або піклування над фізичною особою здійснює відповідний орган опіки та піклування [2]. Можливо сказати, що дана практика є вірною, тому що особам, які зазначені у ч. 4 ст. 167 СК України, дитина може бути передана лише за їх заявою або за поданням органу опіки та піклування [1]. На рівні законодавства не закріплено обов'язок суду щодо здійснення розшуку даних осіб. Проте, у випадку, якщо про наявність таких осіб дізнається суд, він зобов'язаний залучати їх до розгляду справи з метою вирішення питання про призначення їх опікуном або піклувальником, а також щодо стягнення на їх користь аліментів на дитину.

До того ж, помилковим є твердження, що призначення фізичній особі декількох опікунів чи піклувальників є можливим у випадку наявності нерухомого або рухомого майна, яке знаходиться в іншому місці, значно віддаленому від місця проживання підопічного, і тому на одного опікуна чи піклувальника буде покладено обов'язок щодо забезпечення інтересів

підопічного, а на іншого – здійснювати управління майном. Проте, у ст. 63 ЦК України мається на увазі встановлення опіки не над майном, а щодо фізичної особи [2]. У випадку, якщо особі призначено декілька опікунів чи піклувальників, їх дії мають узгоджуватись. Опікуни або піклувальники мають самостійно розподілити функції між собою. Такий розподіл прав та обов'язків опікунів (піклувальників) може бути визначений у договорі.

Слід також звернути увагу на певне протиріччя щодо особи опікуна (піклувальника) у Цивільному кодексі України та Сімейному кодексі України. Відповідно до ч. 2 ст. 63 ЦК України опікуном або піклувальником може бути лише фізична особа з повною цивільною дієздатністю [2]. Науковці не дарма акцентували увагу на неповноту цієї тези [3, с.25]. Адже з норм Цивільного кодексу України неможливо сказати, чи можуть емансиповані особи виступати опікунами (піклувальниками). Однак, відповідно до ч. 1 ст. 244 СК України опікуном, піклувальником дитини може бути за її згодою повнолітня дієздатна особа [1]. Отже, можливо зробити висновок, що особи, котрі потребують опіки та піклування, можуть бути влаштовані тільки в сім'ї повнолітніх осіб.

Отже, робимо висновок, що інститут опіки та піклування є невіддільним елементом будь-якої демократичної держави та демонструє ставлення суспільства до певного кола осіб, котрі по тим чи іншим причинам не в змозі самостійно здійснювати права та виконувати обов'язки. Про розвиненість даного інституту в Україні свідчить широка нормативно-правова база, яка покликана забезпечити нормальне функціонування цим верствам населення.

Не дивлячись на існування такого нормативно-правового акта як Правил опіки та піклування, важливим кроком для повноцінного регулювання інституту опіки та піклування вважаю прийняття спеціального закону, адже можливо зробити висновок, що ці правила морально застаріли та суперечать чинному Цивільному кодексу України та іншим актам цивільного законодавства. Новий спеціальний закон зміг би ширше тлумачити та розкривати норми, закріплені в ЦК України та усунути розбіжності в Цивільному кодексі України та Сімейному кодексі України.

На мою думку, доцільним також є доповнення п. 2 ст. 63 ЦК України таким чином: «Опікуном або піклувальником може бути лише повнолітня особа з повною цивільною дієздатністю».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 45–46. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

3. Надьон В.В. Умови призначення опікуна (піклувальника), реалізація їх прав та обов'язків. Теорія і практика правознавства. 2015. №7. С. 23 – 26.

Савченко Юлія Олександрівна,
*студентка 3-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Некіт К.Г.*

ПРОБЛЕМИ ПРАВА СПІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Ідею визначення конструкції права спільної власності створили римські юристи, яка збереглась й набула усталених ознак: «Майно, яке є у власності двох або більше осіб (співвласників), належить їм на праві спільної власності (спільне майно)» (ч. 1 ст. 355 ЦК).

Спільна власність є різновидом права власності, що є правовою формою об'єднання майна фізичних і юридичних осіб, держави, територіальних громад з метою співпраці, об'єднання їх зусиль для досягнення певної мети. У випадку, коли майно належить на праві власності декільком особам, тобто співвласникам, одночасно, між ними виникають відносини спільної власності. Майно може належати на праві власності не лише одній, а й декільком особам одночасно. У такому разі між ними виникає спільна власність. Право кожного із співвласників розповсюджується на весь об'єкт у цілому, а не на його частину.

Право спільної власності виникає з підстав, не заборонених законом (ч. 3 ст. 355 ЦК) [2]. Наприклад об'єднання майна декількома особами для будівництва гаражу (договір про спільну діяльність) або спадкування однієї речі двома спадкоємцями тощо.

Суть спільної часткової власності (ст. ст. 356-367 ЦК України) полягає в тому, що кожен із співвласників має чітко визначену частину у праві власності на спільне майно (ідеальну частку). Правомочності учасників часткової власності відносно всього об'єкта повинні здійснюватися за загальною згодою всіх співвласників виходячи із рівності інтересів учасників спільної часткової власності незалежно від розміру часток. У зв'язку з цим, частки можуть бути рівними і нерівними. Якщо законом або договором учасників спільної власності не передбачено інше, то до спільного майна вживається правовий режим спільної часткової власності [9, с. 42].

Частки у спільній власності визначаються лише при її розділі, і, як правило, повинні бути рівними. Співвласники користуються власністю спільно. Правочини щодо розпорядження спільним майном може здійснити кожен співвласник, згода інших співвласників на це презюмується. Однак вчинення